

PT

439-167

Tartu Ülikooli Raamatukogu
ARHIIVKOGU

Aastal 50 pärast Weileri sündimist.

Jlmub iga 50 aasta tagant.

A. Weiler

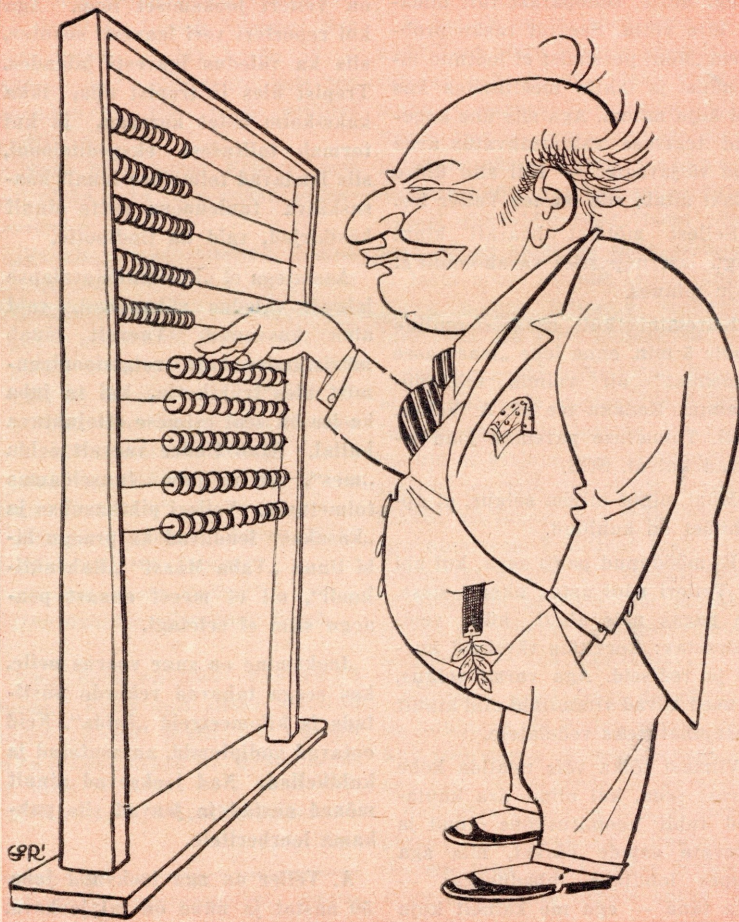
„Vaba Maa“ klubi esimene auliige

Pühapäeval, 14. märtsil s. a. kell 4 p. l. „Vaba Maa“ klubi liikmeskond tuli kokku erakorraliseks peakoosolekuks. Koosoleku juhatajaks valiti A. Süvalep, protokollijaks T. Tomp. Päevakorras seisis auliikme valimine.

Tähendatud küsimuse juure asudes klubi esimees pani juhatusel nimel peakoosolekule ette valida klubi auliikmeks o.-ü. „Vaba Maa“ ärijuht ja klubi liige hr. Aleksander Veiler, kes teisipäeval, 16. märtsil saab 50 a. vanaks.

Ettepaneku motiivides märgiti, et A. Veiler on osutanud „Vaba Maa“ klubile suuri teeneid, mida nüüd tema isikliku elu tähtpäeva puhul ei saa jätta tunnustavalt hindamata.

Kõigepealt A. Veiler on klubi mõtte algataja ja suurelt osalt ka elluviija. Tema oli klubi esimeheks ja tegevusel juhiks esimesel aastal, millal noorel organisatsioonil tuli end tegevusse rakendada ja jõudu koguda. Peamised A. Veileri teened klubile seisavad aga majanduslikus toetamises, sest pole teadmata, et rikkalikud toetussummad igal aastal o.-ü. „Vaba Maa“ puhaskasust on lae-

„... viiskümmend! ...“

kunud klubi kassasse A. Veileri mõjuval kaasabil.

See toetussumma, mis tavaliselt on moodustanud enam kui 50% klubi eelarvest, võimaldab klubil ülal pidada einelauda ja arendada tegevust ka muudel aladel.

Peakoosolek ühines nende motiividega ja A. Veiler valiti üksmeelselt klubi auliikmeks.

Sellekohase teate üleandmine A. Veilerile ta sünnipäeval jäi klubi juhatusel hooleks.

Juhtkiri

A. Weileri tähtsusest

Eestile ja selle ümbrustele

Algul Eestis A. Veilerit ei olnud. Oli ainult Tallinn ja seal tehti ajalehti, kus kirjutati inimsoo edust, linnavolikogu instungitest ja õnnetustest ja kuritöödest.

Kord sattus õnnetuste ja kuritööde alla, et üks näitejuht kirjutanud uue näidendi. Siis naerdi selle üle. Aga muidu ei naerud, sest ajaleht oli väga õpetlik — eriti õnnetused ja kuritööd. Lehti loeti niipalju, kui hädasti vaja, et teada, palju inimsugu jälle on edenenud ja millal on linnavolikogu koosolek. Ja et inimsoo edennemist ja volikogu koosolekuid ei olnud palju, siis polnud palju ka lugejaid.

Aga siis tuli A. Veiler ja hakkas rauatreialist ajakirjanikuks. Õigem öelda: ta ei hakanud, — ta sööstis ajakirjanduse kallale. Jooksis kui elavhõbe linnavolikogu vahet ja kui midagi paremat ei leidnud, siis tegi ka õnnetusi ja kuritööd.

Ja lugejale see hakkas meeldima. Sest kuigi see iga kord polnud

Vajatakse kiires korras

tõstjaid,

kes on suutelised tõstma vähemalt **5 puuda**. Ilmuda V. Kalamaja tän. 21 teisipäeva varahommikul.

õpetlik, oli see ikka huvitav. Ja lugeja hakkas lugema ka siis, kui tal polnudki vaja volikogusse minna.

Nii on tekkinudki kõnekään, et ajakirjandus — see on seitsmes suurriik.

Siis tuli esimene vaikiv olek, kui von Seckendorf sisse marssis ja ütles: Mina käsen ja mina keelan.

Aga Veiler ei kuulanud. Ta jooksis endiselt kui elavhõbe ringi ja tegi juba poliitilisi kuritegusid — põranda all. Seni kuni von Seckendorf ühel ilusal päeval läbi põranda prahvatas.

Siit on vanasõna: Ära hõiska enne õhtut!

Veiler aga, kord juba poliitiliste kuritööde hoogu saades, pidas Eesti rahvale krõbeda kõne, kutsudes teda metsalise selgroogu murdma.

Siis tuli maauendus ja sai tõeks laulusõna, mis ütleb, et:

„Kõik see maa saab meitele!“

Ja sellele eeskujule tegid lätlased ruttu järele. Aga Euroopa hõõrus omal imestades silmi, ega jaksanud aru saada, millest see kõik on tulnud, sest lätlased seletasid positiivses vaimus, et see on tulnud nendest, nagu kõik Mooses ja prohvetidki.

Kuid nagu ajaloo uuemad uurimised näidanud, ei ole see ometi nii. Tõde lööb lõpuks siiski läbi, nagu ütles tark Salomon, kui saatis Seeba kuningannale konnaasilmarõhtu.

Kõigest sellest võime näha, kui suur on A. Veileri tähtsus Eestile ja selle ümbrustele. Ajalool on Veileriga küllalt tegemist olnud ja saab veelgi rohkem olema, enne kui saab lätlastest jagu ja kogu tõe valge ette. L.

Alati valmis!

Alati valmis kaasa lööma, kus hüüa annab — see joon A. Veileris meeldib vist „Vaba Maa“ rahvale kõige enam.

Nimelt selles osas, mis puutub mõnusaide äraolemisel. Viimased on eriti mõnused veel sellepärast, et A. Veiler seal ei löö ainult kaasa, vaid paneb end otsekohe maksma — arveid nimelt. See teadmine on lehemehi lohutanud mõnigi kord, kui püsti häda oli käes. Nii ka too-kord ühel kenal suveööil, kui tubli tosin toimetuse rahvast istus „Vaba Maa“ öölokaalis rõõmsalt koos mitte just väga rõõmsa sündmuse puhul. Keset paremat olemist selgus, et õllevaat pole siiski lesknaise kruus, millest õli (loe: õlu) ei lõpe. Lihtsalt öeldes: vaat oli tühjaks saanud. Kui juba tühi koit ei seisa püsti, siis tühi vaat amugi mitte, sellepärast tuli midagi ette võtta. See oli raske probleem. Mõni pessimist ei lootnud lahendust ja tahtis meeltheites kas või koju minna. Aga siis ühe kogunud tegelase vaimusähvatus avas uue väljavaate: — Kui siin üldse miski aitab, siis on see Veiler ise.

Sellest mõttest haarati kinni nagu laternapostist varahommikul koju minnes.

Küiremini kui sensatsiooniline uudis 5 min. enne lehe „masinasse minemist“ oli valmis telefonogramm: Kadaka tee 55, A. Veiler. SOS. Toimetuse paremad jõud istuvad kuival. SOS.

Mõni minut hiljem selgus, et appihüüet on kuulnud.

Ei mõõdunud palju aega, kui abi A. Veileri näol astus uksest sisse. Ta pagas näis algul küll veidi võõrastav: korvitäis värskaid kurke ja rediseid. Aga varsti selgus, et need kõvad vitamiinid olid ainult sissejuhatuseks vedelatele.

Viimast töika võis rentida kohe pärast seda, kui olime ära kuulnud tubli noomituskõne olnud ja tulevate asjade pärast, mis aga lõppes lohutava lubadusega: — Aga täna — ega me kainelt koju küll ei lähe!

Ja see lubadus täideti 100-protsendilisel + lisakontingendid.

Ainult üks paha viga on asjal juures: olgu mõnus äraolemine A. Veileriga või ilma — teisel päeval peab õigeaegselt töös olema. Just nagu inimene magada ei oskaski! —st.

Jooksja

Reporterit kangus olevat väledais jalgades.

Ka sünnipäevalaps oli kord reporter ja ta jalgade väledusega ei suutnud võistelda ka Korostovetsi must täkk. Kui ta oli uudistejahil, siis jäi Viru tänava amüseeerijate jõugus vagu järele: pihtkasuka siilud laiali, „kasakas“ kuklas, oli ta viis korda kõvema tempoga end murdunud käsitööliste seltsi või mujale välja. Ka toimetuses ei tasandanud ta oma tempot. Nagu väik käis ta läbi ruumide, ja enne kui Hanko, Luiga, Menning või Mändmets said ringi vaadata, oli käsikiri ühes „Lex'iga“ laualt kadunud alla trükikotta.

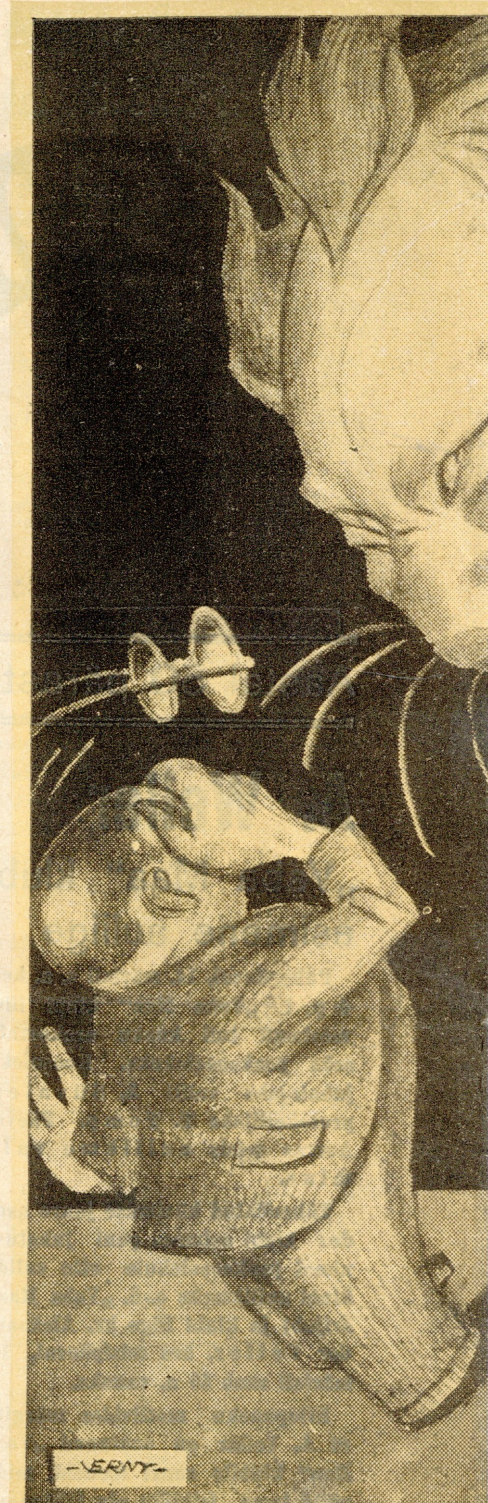
Kui sünnipäevalaps istus „Vaba Maa“ ärijuhi mugavasse tooli, arvas kadunud Mikita, et noh, nüüd on Veileri jooksmisel lõpp. Aga kui reporteri veri igavesti soontes, siis ka väledus igavesti jalgades. Trepist üles ja trepist alla, ikka kaks-kolm astet korraga, ja kui tormab talitusest ekspeditsiooni, siis lendavad toimetuse lauast kaaskäiva tuulehooga mitte ainult käsikirjad, vaid ka tindipotid.

Aastatega ei ole sünnipäevalapse jalgade väledus vähenenud, vaid aina kasvanud. Vaevalt jõuab muristamise kaja rotatsiooniruumist üles trükikotta, kui ta juba ka ise on seal esimese ettejuhtuva kallal. Saab Under vaevalt öelda „mes“, on ta juba tuuseldamas toimetuses. Veileri pihtkasukas ja „kasakas“ lendavad ka praegu läbi linna „Vaba Maast“ „Rahvaulikooli“, nii et meest ennast peaaegu silm ei seletagi.

Jooksmine on suur veerus neile, kes seega tahavad rekorde püstitada ja kilomeetreid „õgida“. Neid ootavad audiplomid, autasutalud ja kuldmedalid. Nad jooksevad ainult mõned aastad ja jäävad siis puhkama loorberitele.

A. Veiler on aga jooksnud juba 50 aastat ja nüüd on tal jooksva. Aga noh, ega jooksjä veel jooksvaga hätta jää. Kui silmas pidada sünnipäevalapse tempot, siis ei ole võimatu, et nüüd, kus ta saab meheikka, jookseb veel nii, et jooksva kaugele maha jääb. Selleks soovingi talle edu, jõudu ja sitkust.

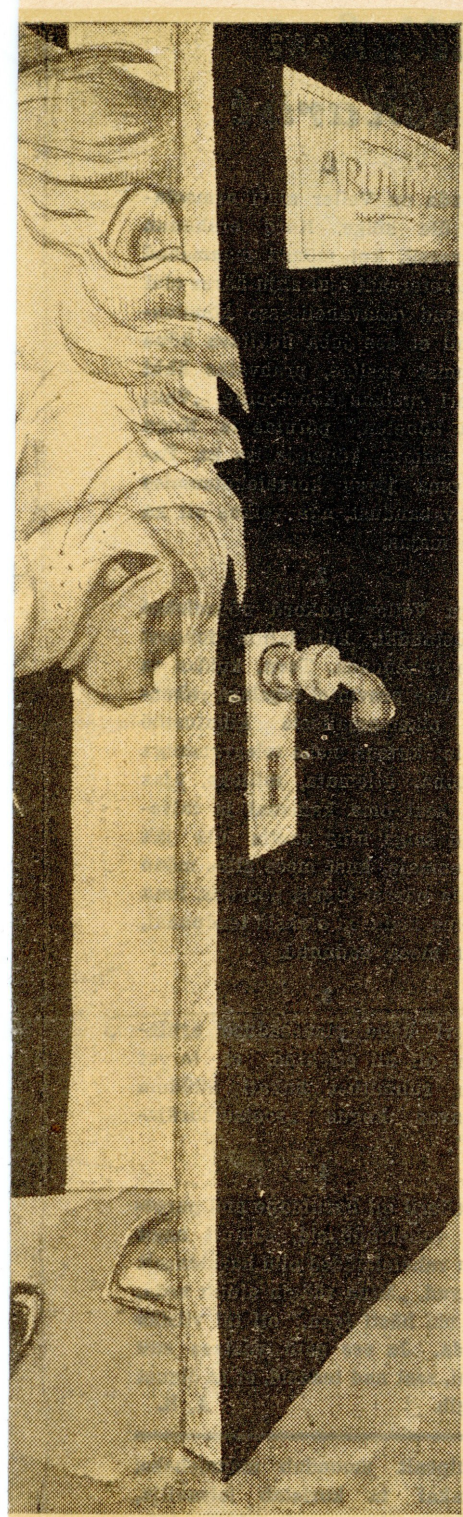
Pübelekt.

Tal on kaks profiili

Et fassaad on kujunenud löök-sõnaks, oleks ajakohasem üritada sünnipäevasangari n. ö. seltskondliku fassaadi kirjeldamist. Kuid šeff kuulub paraku nende väheste hulka, kes omavad tšellise profiili — markantse pealegi. Milleks siis pillata värve, kui paari joonega võib püritleda A. Veileri seltskondliku profiili (ning ridade eest

Arj
uk
tag

Üks igapäevane luugu Kõik teda täna kiidavad,

Tuba nr. 2.
 Köpp — köpp — köpp!
 „Sisse!“
 „Tervist, härra Veiler, mul oli üks väike palve...“
 „Noh?“
 „Teate, härra Veiler, mul oleks raha vaja...“
 „Raha?“
 Üks ähvardav pilk.
 „...jah, avanssi!“
 Kaks kortsutatud kulmu.
 „Avanssi? Palju?“
 „50 krooni!“
 „50 krooni!!! Kas te arvate, et mul siin on pank? Kas teate, härra (proua, preili... — siia võib igapäevaks kirjutada või mõelda oma nime) „Vaba Maa“ teenib ümmarguselt 121 inimest. Mõtelge selle peale, kui igapäevaks tuleb mu käest 50 krooni küsima! See teeb välja... 121 korda 50... 6050 krooni! Kas teate, mis see tähendab?! Üle poole miljoni sendi!“

„Seda küll, härra Veiler, aga mul oleks raha vaja vekslit pikendamiseks...“

„Vekslit pikendamiseks? Kas teie ei tea, et veksel on ainult äripaber!“

„Just nii, ainult äripaber...“

„Noh, 30 kroonist aitab küll!“

„Ei, 50 lähaks vaja...“

„Olgu, see on viimast korda, kus teile avanssi annan!“

„Just nii, härra Veiler, viimast korda.“

„Minge kassasse, härra Vähi maksab teile 50 krooni!“

„Tänan, härra Veiler!“

Üks õnnelik silmapaar läheb.

See kord oli küll viimast korda. Keda aga siiski huvitab härra (proua, preili...) järgmine käik tuppa nr. 2, see lugegu meie kirjutis veel kord läbi. Tuleb tuttav ja õpetlik jälle ette.

A. V.

tantsida temperamentset marupolkat ja stiilset valssi musikaalse inimese kindla rütmitundega.

Allakirjutanu ei ole säästnud vaeva, et leida ka konarusi A. Veileri seltskondlikus profiilis, kuid — kahjuks, kahjuks: täna on ju avameelsus lubatud! — see töö ja vaev ei toonud mingeid tulemusi...
 Micro.

aga mina mitte, sest pole ilus k. asinimestele kulu tekitada ajal, kus elu niigi kallinenud. Miks peaks inimene 50-aastaseks saama, kui ta see ei ole. Palun, vaadake temale näkku! Tunnen teda juba 20 aastat, kuid ta ju ikka alles endine, ainult kõrvaalune „puškin“ on veidi pikenenud. Ja kes on ta passi näinud või üldse sündimise juures tunnistajaks olnud? Ning kes vastutab selle eest, et kogu see muhe „50“ pole muud midagi, kui mõni järjekordne leheneegri bluff?

Ja kas on ta perekonnapaberid üldse korras? Kes on neid uurinud? Tema, niisugune igavene sehvti-mees — ei tea, kas on üldse aaria soost? Pealegi kus mees vapse ei salli!

Ja kellele on ta lehed õnne toonud? Teeb sõitu teistele ja endale, raiskab paberit, mis oleks võinud muuks otstarbeks kasutamist leida. Rikub oma ekspress-tempoga oma ja teiste närve. Vaata, Vellner on üsna küüru vajunud sellest igavesest rahkeldamisest. Isegi oma poja paneb ametisse selle asemel, et lasta noort inimest teiste tänapäeva noorte inimeste eeskujul luhi lüüa. On see's kellegi isa?

Seltskonnaski rühmeldab kaasa ei tea mis õnne otsides. Ise ei laula, aga vaata, laulumees. Ise raamatuid ei kirjuta, aga kirjastajate seas ei tea mis. Ise ei aja kordki tõkatit kiirpressi, aga trükitöösturite ninamees. Poliitikat teeb, aga ministriks ei saa. Oli vanasti tööerakondlane aga ise läbi ja läbi Harku põllumees. Teeb neegripoisse paberil — aga tegelikult...

On teine nagu mõni demokraatia kuningas või Walesi prints, kes küll teeb napsu väikese vennaga — aga tasu ei kõrgenda nii kergesti.

Sellepärast pole ka ilus, et omas peres teda „vanaks“ hüütakse. Parem juba „Aleksander Kröbe“. Olgu seegi tiitel temale antud tänase päeva puhul — sest üks ta üks va kröbe mees ikka ole kah, aga süda on hea sees, je see on vast asi, mille pärast võiks isegi minusuguse totruse tundemärkidega karsklane tema terviseks klaasi täita.

Elagu Veiler, aga mitte viiekümne!

H. M.-m.

Sünnipäeva tervituskõne — 10 tihedat masinakirja lehekülge —

kadunud,

palun ausat leidjat hilemalt kesknädala hommikuks slt. ara anda „Ainus eksemplar“ all.

Mõrased pärlid

Hearsti ajalehtede kontserni juures töötas üks parimaid ameerika reportereid ja selle nimi oli Huxley. Ühel päeval telefoneerib Hearst toimetusse, kus Huxley töötab, ja annab käsu, et Huxley sõidaks välja Menlosse Edisoni usutlema. Kuid Huxley oli just selleks päevaks vabastanud end kõigist töömuredest ja veetis lõbusalt aega oma lemmikklokaalis. Kui ta sealt ära tuakse kellegi poolt, on Huxley suhtumine tööle ja maailmale väga apaadne. Ta saab toimetuses külma dušši, habemenuga, kõlnivett ja saadetakse siis rongile. Veel samal õhtul tuleb toimetusse telegramm: „Menlosse saabunud — keda pean intervjuerima? Huxley.“

Peatoimetaja ahastab. Ja siis saadetakse Huxleytele telegramm: „Intervjuerima peate Edisoni, Teie oma nimi on Huxley.“

Huxley täitis oma ülesande ja ta intervjuu Edisoniga oli Hearsti lehtedele suureks kõmunumbriks. Hearst öelnud selle intervjuu eellugu kuulates:

— Tõsi — Huxley joo, kuid ta ei jää kunagi alla...“

Eesti lehemeeste peres on olemas kah mitmesuguseid Huxleytüüpe. Kuid nad on tihti alla jäänud. A. Veileri juubeli puhul tuli mulle see Huxley lugu meele hoopis isesuguse assotsiatsiooniga.

Üheks tähelepanavaks jooksneks A. Veileri juures on arusaamine niisugustest „Huxley-pahandustest.“ Lehemees pole kantseleirott, vaid boheemlane. Seda teab A. Veiler.

Ta maksis, kui Märt Jänes, Tartu suurärimees, reporteri eksituse tõttu viidi „raudusküsi

niikuinii tasu ei makseta!).

Seff seltskonnas, ballil, kellaviiteel, ühe sõnaga: šefi seltskondlik pale on sootuks erinev sellest A. Veilerist, kellega oleme harjunud reahinna, palga, toimetusekulude pärast võitlema „Vaba Maa“ ärijuhi kabinetis.

Seff seltskonnas on hämmastavalt noobel, helde härrasmees, kes oskab šarmi ja elegantsiga anda raha välja, olla taktiline ja peenetundeline lauaperimees ning —

Vajatakse kiires korras

tõstjaid,

kes on suutelised tõstma vähemalt **5 puuda**. Ilmuda V. Kalamaja tän. 21 teispäeva varahommikul.

õpetlik, oli see ikka huvitav. Ja lugeja hakkas lugema ka siis, kui tal polnudki vaja volikogusse minna.

Nii on tekkinudki kõnekään, et ajakirjandus — see on seitsmes suurriik.

Siis tuli esimene vaiki olek, kui von Seekendorf sisse marssis ja ütles: Mina käsen ja mina keelan.

Aga Veiler ei kuulanud. Ta jooksis endiselt kui elavhõbe ringi ja tegi juba poliitilisi kuritegusid — pöranda all. Seni kuni von Seekendorf ühel ilusal päeval läbi pöranda prahvatas.

Siit on vanasõna: Ära hõiska enne õhtut!

Veiler aga, kord juba poliitiliste kuritööde hoogu saades, pidas Eesti rahvale krõbeda kõne, kutsudes teda metsalise selgroogu murdma.

Siis tuli maauendus ja sai tõeks laulusõna, mis ütleb, et:

„Kõik see maa saab meitele!“

Ja sellele eeskujule tegid lätlased ruttu järele. Aga Euroopa hõõrus omal imestades silmi, ega jaksanud aru saada, millest see kõik on tulnud, sest lätlased seletasid positiivses vaimus, et see on tulnud nendest, nagu kõik Mooses ja prohvetidki.

Kuid nagu ajaloo uuemad uurimised näidanud, ei ole see ometi nii. Tõde lööb lõpuks siiski läbi, nagu ütles tark Salomon, kui saatis Seeba kuningannale konnasilmarohtu.

Kõigest sellest võime näha, kui snur on A. Veileri tähtsus Eestile ja selle ümbrustele. Ajalool on Veileriga küllalt tegemist olnud ja saab veelgi rohkem olema, enne kui saab lätlastest jagu ja kogu tõe valge ette.

L.

Alati valmis!

Alati valmis kaasa lööma, kus liida annab — see joon A. Veileris meeldib vist „Vaba Maa“ rahvale kõige enam.

Nimelt selles osas, mis puutub mõnusaide äraolemisel. Viimased on eriti mõnused veel sellepärast, et A. Veiler seal ei löö ainult kaasa, vaid paneb end otsekohe maksma — arveid nimelt. See teadmine on lehemehi lohutanud mõnigi kord, kui püsti häda oli käes. Nii ka toorkord ühel kenal suveõöl, kui tubli tosin toimetuse rahvast istus „Vaba Maa“ öölokaalis rõõmsalt koos mitte just väga rõõmsa sündmuse puhul. Keset paremat olemist selgus, et õllevaat pole siiski lesknaise kruus, millest õli (loe: õlu) ei lõpe. Lihtsalt öeldes: vaat oli tühjaks saanud. Kui juba tühi kott ei seisa püsti, siis tühi vaat amugi mitte, sellepärast tuli midagi ette võtta. See oli raske probleem. Mõni pessimist ei lootnud lahendust ja tahtis meeltheites kas või koju minna. Aga siis ühe kogunud tegelase väimusahvatus avas uue väljavaate: — Kui siin üldse miski aitab, siis on see Veiler ise.

Sellest mõttest haarati kinni nagu laternapostist varahommikul koju minnes.

Küiremini kui sensatsiooniline uudis 5 min. enne lehe „masinasse minemist“ oli valmis telefonogramm: Kadaka tee 55, A. Veiler. SOS. Toimetuse paremad jõud istuvad kuival. SOS.

Mõni minut hiljem selgus, et appihüüet on kuulnud.

Ei möödunud palju aega, kui abi A. Veileri näol astus uksest sisse. Ta pagas näis algul küll veidi võõrastav: korvitäis värskeid kurke ja rediseid. Aga varsti selgus, et need kõvad vitamiinid olid ainult sissejuhatuses vedelatele.

Viimast tööka võis rentida kohe pärast seda, kui olime ära kuulunud tubli noomituskõne olnud ja tulevate asjade pärast, mis aga lõppes lohutava lubadusega: — Aga täna — ega me kainelt koju küll ei lähe!

Ja see lubadus täideti 100-protsendilisel + lisakontingendil.

Ainult üks paha viga on asjal juures: olgu mõnus äraolemine A. Veileriga või ilma — teisel päeval peab õigeaegselt töös olema. Just nagu inimene magada ei oskaski!

—st.

Jooksja

Reporteril kangus olevat väledais jalgades.

Ka sünnipäevalaps oli kord reporter ja ta jalgade väledusega ei suutnud võistelda ka Korostovetsi must täkk. Kui ta oli uudistejahil, siis jäi Viru tänava amüseerijate jõngus vagu järele: pihtkasuka siilud laiali, „kasakas“ kuklas, oli ta viis korda kõvema tempoga end murdnud käsitööliste seltsi või mujale välja. Ka toimetuses ei tasandanud ta oma tempot. Nagu välk käis ta läbi ruumide, ja enne kui Hanko, Luiga, Menning või Mändmets said ringi vaadata, oli käsikiri ühes „Lex'iga“ laualt kadunud alla trükikotta.

Kui sünnipäevalaps istus „Vaba Maa“ ärijuhi mugavasse tooli, arvas kadunud Mikita, et noh, nüüd on Veileri jooksmisel lõpp. Aga kui reporteri veri igavesti soontes, siis ka väledus igavesti jalgades. Trepist üles ja trepist alla, ikka kaks-kolm astet korraga, ja kui tormab talitusest ekspeditsiooni, siis lendavad toimetuse laualt kaaskäiava tuulehooga mitte ainult käsikirjad, vaid ka tindipotid.

Aastatega ei ole sünnipäevalapse jalgade väledus vähenenud, vaid aina kasvanud. Vaevalt jõuab müristamise kaja rotatsiooniruumist üles trükikotta, kui ta juba ka ise on seal esimese ettejuhtuva kallal. Saab Under vaevalt öelda „mes“, on ta juba tuuseldamas toimetuses. Veileri pihtkasukas ja „kasakas“ lendavad ka praegu läbi linna „Vaba Maast“ „Rahvaülikooli“, nii et meest ennast peaaegu silm ei seletagi.

Jooksmine on suur võorus neile, kes seega tahavad rekorde püstitada ja kilomeetreid „õgida“. Neid ootavad audiplomid, antasutalud ja kuld kellad. Nad jooksevad ainult mõned aastad ja jäävad siis puhkama loorberitele.

A. Veiler on aga jooksnud juba 50 aastat ja nüüd on tal jooksva. Aga noh, ega jooksjärgi veel jooksvaga hätta jää. Kui silmas pidada sünnipäevalapse tempot, siis ei ole võimatu, et nüüd, kus ta saab meheikka, jookseb veel nii, et jooksva kaugele maha jääb. Selleks soovingi talle edu, jõudu ja sitkust.

Pübeleht.

Tal on kaks profiili

Et fassaad on kujunenud löök-sõnaks, oleks ajakohasem üritada sünnipäevasangari n. ö. seltskondliku fassaadi kirjeldamist. Kuid šeff kuulub paraku nende väheste hulka, kes omavad tõelise profiili — markantse pealegi. Milleks siis pillata värve, kui paari joonega võib piiritleda A. Veileri seltskondliku profiili (ning ridade eest

Ärijuhi
ukse
taga

nii kuini tasu ei makseta!).

Šeff seltskonnas, ballil, kellavie- teel, ühe sõnaga: šeffi seltskondlik pale on sootuks erinev sellest A. Veilerist, kellega oleme harjunud reahinna, palga, toimetusekulude pärast võitlema „Vaba Maa“ ärijuhi kabinetis.

Šeff seltskonnas on hämmastavalt noobel, helde härrasmees, kes oskab šarmi ja elegantsiga anda raha välja, olla taktiline ja peene- tundeline lauaperemees ning —

Üks iga- päevane lugu

Tuba nr. 2.

Kõpp — kõpp — kõpp!

„Sisse!“

„Tervist, härra Veiler, mul oli üks väike palve...“

„Noh?“

„Teate, härra Veiler, mul oleks raha vaja...“

„Raha?!“

Üks ähvardav pilk.

„...jah, avanssi!“

Kaks kortsutatud kulmu.

„Avanssi? Palju?“

„50 krooni!“

„50 krooni!!! Kas te arvate, et mul sin on pank? Kas teate,

härra (proua, preili... — siia võib igaüks kirjutada või mõelda oma nime) „Vaba Maas“ teenib

ümmarguselt 121 inimest. Mõtelge selle peale, kui igaüks tuleb

mu käest 50 krooni küsima! See teeb välja... 121 korda 50... 6050 krooni! Kas teate, mis see tähendab?! Üle poole miljoni

sendi!“

„Seda küll, härra Veiler, aga mul oleks raha vaja vekslit pikendamiseks...“

„Vekslit pikendamiseks? Kas teie ei tea, et veksel on ainult äripaber!“

„Just nii, ainult äripaber...“

„Noh, 30 kroonist aitab küll!“

„Ei, 50 läheks vaja...“

„Olgu, see on viimast korda, kus teile avanssi annan!“

„Just nii, härra Veiler, viimast korda.“

„Minge kassasse, härra Vähi maksab teile 50 krooni!“

„Tänan, härra Veiler!“

Üks õnnelik silmapaar läheb.

See kord oli küll viimast korda. Keda aga siiski huvitab

härra (proua, preili...) järgmine käik tuppja nr. 2, see lugege meie kirjutis veel kord läbi.

Tuleb tuttav ja õpetlik jälle ette.

A. V.

tantsida temperamentset marupolkat ja stiilset valssi musikaalse inimese kindla rütmitungega.

Allakirjutanu ei ole säästnud vaeva, et leida ka konarusi A. Veileri seltskondlikkus profiiliks, kuid — kahjuks, kahjuks: täna on ju avameelsus lubatud! — see töö ja vaev ei toonud mingeid tulemusi...
Micro.

Kõik teda täna kiidavad,

aga mina mitte, sest pole ilus kaasinimestele kulu tekitada ajal, kus elu niigi kallinenud. Miks peaks inimene 50-aastaseks saama, kui ta see ei ole. Palun, vaadake temale näkku! Tunnen teda juba 20 aastat, kuid ta ju ikka alles endine, ainult kõrvaalune „puškin“ on veidi pikenenud. Ja kes on ta passi näinud või üldse sündimise juures tunnistajaks olnud? Ning kes vastutab selle eest, et kogu see muhe „50“ pole muud midagi, kui mõni järjekordne leheneegri bluff?

Ja kas on ta perekonnapaberid üldse korras? Kes on neid uurinud?

Tema, niisugune igavene sehvtimees — ei tea, kas on üldse aaria soost? Pealegi kus mees vapse ei salli!

Ja kellele on ta lehed õnne toonud? Teeb sõitu teistele ja endale, raiskab paberit, mis oleks võinud muuks otstarbeks kasutamist leida. Rikub oma ekspress-tempoga oma ja teiste närve. Vaata, Veilner on üsna küüru vajunud sellest igavesest rahkeldamisest, Isegi oma poja paneb ametisse selle asemel, et lasta noort inimest teiste tänapäeva noorte inimeste eeskujul luuli lüüa. On see's kellegi isa?

Seltskonnaski rühmeldab kaasa ei tea mis õnne otsides. Ise ei laula, aga vaata, laulumees. Ise raamatuid ei kirjuta, aga kirjastajate seas ei tea mis. Ise ei aja kordki tõkatit kiirpressi, aga trükitöösturite ninamees. Poliitikat teeb, aga ministriks ei saa. Oli vanasti tööerakondlane aga ise läbi ja läbi Harku põllumees. Teeb neegripoise paberil — aga tegelikult...

On teine nagu mõni demokraatia kuningas või Walesi prints, kes küll teeb napsu väikese vennaga — aga tasu ei kõrgenda nii kergesti.

Sellepärast pole ka ilus, et omas peres teda „vanaks“ hüütakse. Parem juba „Aleksander Kröbe“. Olgu seegi tiitel temale antud tänase päeva puhul — sest eks ta üks va kröbe mees ikka ole kah, aga süda on hea sees, je see on vast asi, mille pärast võiks isegi minusuguse totruse tundemärkidega karsklane tema terviseks klaasi täita.

Elagu Veiler, aga mitte viiekümne!

H. M.-m.

Sünnipäeva tervitus-
kõne — 10 tihedat masi-
nakirja lehekülge —

kadunud,

palun ausat leidjat hiljemalt kesknädala hommikuks slt. aru anda „Ainus eksemplar“ all.

Mõrased pärlid

Hearsti ajalehete kontserni juures töötas üks parimaid ameerika reportereid ja selle nimi oli Huxley. Ühel päeval telefoneerib Hearst toimetusse, kus Huxley töötab, ja annab käsu, et Huxley sõidaks välja Menlosse Edisoni usutlema. Kuid Huxley oli just selleks päevaks vabastanud end kõigist töömuredest ja veetis lõbusalt aega oma lemmiklokaalis. Kui ta sealt ära tuuakse kellegi poolt, on Huxley suhtumine tööle ja maailmale väga apaadne. Ta saab toimetuses külma dušši, habemenuga, kõlnivett ja saadetakse siis rongile. Veel samal õhtul tuleb toimetusse telegramm: „Menlosse saabunud — keda pean intervjuerima? Huxley.“

Peatoimetaja ahastab. Ja siis saadetakse Huxley telegramm: „Intervjuerima peate Edison. Teie oma nimi on Huxley.“

Huxley täitis oma ülesande ja ta intervjuu Edisoniga oli Hearsti lehtedele suureks kõmunumbriks. Hearst öelnud selle intervjuu eellugu kuulates:

— Tõsi — Huxley joo, kuid ta ei jää kunagi alla...“

Eesti lehemeeste peres on olemas kah mitmesuguseid Huxleytüüpe. Kuid nad on tihti alla jäänud. A. Veileri juubeli puhul tuli mulle see Huxley lugu meele hoopis isesuguse assotsiatsiooniga.

Üheks tähelepanuväärne jooksuks A. Veileri juures on arusaamine niisugustest „Huxley-pahandustest.“ Lehemees pole kantseleirott, vaid boheemlane. Seda teab A. Veiler.

Ta maksis, kui Märt Jänes, Tartu suurärimees, reporteri eksituse tõttu viidi „rauduskäsi

kohtulaua ette võlausaldajate nõudel maksuvahendite ettenäitamiseks". Arimees Pääsukesest oli tehtud Jänes. Tartu invaliidid said 250 krooni.

Maksis, kui tõsteti protsess „Vaba Maa“ vastu selles, et oli Kaarli koguduse pastorid pannud vedama surnuvankriga kartuleid ja kapsaid. Muidugi veeti vaid kuuseoksi. Kaarli koguduse vaesed said 250 krooni. Selge reporteri viga.

Ta on hiljemgi veel maksnud, kuid pole kuulnud, et ta ühtki reporterit maapõhja oleks kirunud.

Kuid, mis ajaleht see on, milles pole „pärl“, lapsusi, tõsise näoga tehtud naeruväärseid „kuvadikesi“?

Ja mis reporter see on, kellel puudub fantaasia, või kes valitseb oma assotsiatsiooni?

Ja mis ärijuht see on, kes enda ja reporteri halba tuju juhtunu pärast ei tahaks katta õhukese rahakorra alla?

„Pärli“ on küll kallid, nende eest tuleb maksta, kuid need on lehele vajalikud.

Sageli on ka matuselised saanud hea tuju, kui kiriku kellamees nokastanud olekus kellatorni trepil komistab.

Presse surmtõsises on sageli vajalikki mõni „pärl“.

Ja küllap A. Veiler säilitab tulevikuski senise hea tuju, kui on põhjust vihastamiseks ja tuleb maksta. NÄPITS.

... ja aastal 2037

Aastal 1937 pärast Kristuse sündimist tõusis Eesti vabariigis üks nimmeste kiht väga mõjukale seisukohale. Need olid tuleviku ennustajad ehk, nagu nad ise endid nimetasid — astro-, hiro-, püro-, säru-, viru-, niru- ja muud -loogid, hingeteaduse prohveessorid ja teaduslikud soolapuhujad. Nad ennustasid igasugust tulevikku ja ajasid kokku rasket raha.

Aga samal aastal juhtus, et elas samas vabariigis väga lugupeetav ja üldiselt tunnustatud ajakirjanik ehk reporter Teras-sulg. Ühel päeval juhtus selle reporteriga sihuke lugu, et ta oli hommikust õhtuni jooksnud mööda pealinna, aga polnud leidnud mingit nimetamisväärsset uudist, millest oleks võinud oma lehe veergudel kirjutada kolmeveerulise. Viimses hädas ta läks ühe nõndanimetatud hromandi juure ja ütles:

„Vaata, siin ma nüüd olen — elukutseline reporter, aga ma ei

Miks ei tea!

Raha paneb rattad käima,

Eks te seda ju tea!

Rikkad, vaesed paneb naerma,

Eks te seda ju tea!

Mees, kel endal triikikoda,

Eks te seda ju tea!

See ei tunne rahahäda,

Eks te seda ju tea!

Masinasse lööb tapeedid,

Eks te seda ju tea!

Välja tulevad moneedid,

Eks te seda ju tea!

Teevad ridu meistrid, sellid,

Eks te seda ju tea!

„Vaba Maad“ vaid loed ja tel-

Eks te seda ju tea!

[lid

ole linnast saanud ainsatki uudist, mida võiks panna lehte. Ei ole minevikus sündinud midagi tähelepanuväärset, olevik ei tööta samuti midagi. Ole nüüd meheks ja löö lahti tuleviku kaardid, vahest leidub seal midagi, millest võimalik treida üks korralik kolmeveeruline.“

Hromant pungitas silmi, puhus ninasõormeist sinist suitsu ja pajatas:

„Windsori hertsog abiellub proua Simpsoniga,“ pöörutas hromant, vihane vahelesegamisest.

„Sinna sihtis see ammugi. Meie lugejaid see enam ei huvita.“

Hromant kratsis kõrvatagust, juhtides pinevaid pilki veepeange, mis oli ta ees laual.

„Aga üks asi peaks teid huvitama,“ ütles ta. „Aleksander Veiler saab 50-aastaseks.“

„See seisab kalendris. Aga vahest võiksite ennustada ta tulevikku. See juba huvitaks rahvast.“

„Nojaa,“ venitas hromant, „see on pikk lugu, sest selle mehe tulevik ei ole nii lihtne...“

„Laske aga tulla — võtan märkmiku.“

„Hiiva. Vaadake, seesamane Aleksander Veiler on üks väga omapärane mees. Terve maakera on tal korraga ees, aga veel omapärasemaks kujuneb ta tulevik. Ta saab 119 ja pool aastat vanaks, tema sugu saab palju nagu tähti taevast ja liiva mere ääres. Tema ajalehtede kontsern teeb läbi veel suurema õitsengu, kui see olnud seni ja ta asutab uue lehe, mille nimeks saab „Maakera Hää“, sest sellest kujuneb terve maakera häälekandja...“

Nüüd kargas reporter hromandile turja.

„Ah selliseid tõdesid, mida teab iga laps, tuled sa mulle ennustama tuleviku pähe...“

Tekkis lõoming ja politsei segas vahele. Sellest peale keelati hromantidel elamine ja olemine, sest nad ei osanud ennustada midagi uut.

Oskar Lillendal

Killukesi juubilarist

I.

Korda on Veiler alati armastanud üle kõige. Kord erakonna kongressil, kui mõned maamehed tema referaadi ajal ahju ääres olid sattunud omavahelisesse kõnelusse, nii et see juba huvitava kõne jälgimist eksitas, prahvatas äkki Veileri rusikas kõnetoolile. „Vait, mina kõnelen,“ pöörutas ta. Kogu saal jahmus, kõneleja isa ka. Paulus oma järsu korralekutsumise eest vabandust, aga vaikus oli ka kohe majas.

2.

Ega Veiler igakord nõusolekut ei küsinudki, kui tahtis inimest tööle rakendada. Tean, kuidas ta kord ühe provintsi tegelase rakendas pikemaajalisele kihutustööreile: kutsus mehe telegrammiga Tallinna, ütlemata, milleks, ajas talle seal oma kamsuni ja talverriided selga ning saatis üle jää Saaremaale, kust mees alles mõne nädala pärast tagasi pöördus, ilma et tema kodused oleksid teadnudki, kuhu mees kadunud.

3.

Veileri kõne maaseaduse arutamisel oli nii efektne, et tervet tema rühmitust hakati hüüdma asutavas kogus „rootsumurdjateks“.

4.

Veileril oli haruldane and pareerida vahelehuudeid, samuti nagu tema vahelehuuded olid haruldaset tabavad. „Mina räägin ainult seda, mis ma hästi tean,“ oli tal viisiks ütelda. Ja see pani vastase suu kinni, sest nad teadsid, et ta õigust räägib.

A. S.

tunnipealt moonduv maameheks. Kadakal ta koristab leivavilja, maamehe tegumood kõigis liikmeis, sööb seal isaliku hoolitusega oma vilgast kalaperet, teeb heina ja annab seda põllumehe elutööd teistelegi proovida, kui tullakse Kadaka maahärrat külastama. Külastaja aga mõtleb selge rõõmutundega, et nii võrsuvad meie eesti Svinhufvid ja Kallid. Ja maahärrade taludest meie hõimurahva juures viivad kõige otsemad teed peaministri või presidendi toolile.

Hääl Maalt.